

I anledning af den runde dag

af Susanne Trudsø (konservator, cand.scient.cons et art; danseskribent)

Sidste år fyldte koreograf John Neumeier 70 år, og i år har han været leder af Hamborg Balletten i hele 40 år. Og i den anledning fejres balletmesteren igennem hele sæsonen 2012-13. Men det er ikke kun Neumeier, der fejres. Han har også fejret andre og har i årenes løb bidraget i særlige danske anledninger med diverse lejlighedsballetter.

Det Kgl. Teater, Gamle Scene. Foto: Jens Lindhe

Koreografen John Neumeier har siden begyndelsen af 1960'erne haft en ganske særlig tilknytning til Den Kgl. Ballet. Som ung danser kom Neumeier til København og fik undervisning af den legendariske balletpædagog Vera Volkova, og samtidig mødte han Bournonville-traditionen og blev fascineret af de muligheder, der lå i stilen, verdens ældst bevarede. Kærligheden til København og Den Kgl. Ballet har siden hen båret frugt i form af de store helafteftsballetter som *Romeo og Julie*, *En Skærsommernatsdrøm*, *Amleth*, *Odysseen* og senest *Kameliadamen*. Dertil kommer værker skabt til særlige lejligheder.

H.M. Dronning Margrethes 50 års fødselsdag

I 1990 fyldte Dronning Margrethe 50 år og få dage efter selve fødselsdagen blev der i Det Kgl. Teater opført en festforestilling. Programmet var en buket af mindre, kortere værker samt uddrag fra større værker så som *Elverhøj*, *Don Quixote* og *Onegin*. Ind imellem disse uddrag var John Neumeiers *Birthday Dances*; en munter ballet dedikeret til

Hendes Majestæt Dronning Margrethe II og danset af Heidi Ryom og Nikolaj Hübbe til musik af Leonard Bernstein. I henholdsvis rødt og hvidt slog danserne gækken løs, og hvor Hübbe var forrygende i sin solo som stærk mand med lune og honnør op til dronningen i logen, selv når han lå fladt på gulvet. Men Neumeier var også selv på scenen, og det var han sammen med Frank Andersen i kjole-og-hvidt i pas-de-deux'en *Top Hat* af Peter Gennaro til musik af Irving Berlin. Ingen af dem havde taget timer hos Fred Astaire, men de var som aftenen i øvrigt festlige. Ligeledes var Neumeier igen på scenen i aftenens store finale, nemlig i *Apoteose* til Johan Svendsens *Festpolonaise* og dronningens monogram med glimtende cykellygter.

Det Kgl. Teaters 250 års jubilæum

I 1998 kunne Det Kgl. Teater fejre sit 250 års jubilæum, og i den anledning skabte John Neumeier balletten *1963:Yesterday* som sit personlige billede af forholdet til Den Kgl. Ballet. Vittigt og elegant blev Neumeiers første

H.M. Dronningen som 50-årig, 1990.
Foto: Rigmor Mydtskov

Den lille Havfrue. Den Kgl. Ballet, sæson 2005.
Foto: Henrik Stenberg

besøg i København i 1963 kædet sammen med Bournonville og tidens hotte musiknavn The Beatles. Musikken var ørehængerne "Here Comes the Sun", det indisk inspirerede ragarocknummer "Within You, Without you", Paul McCartneys kærlighedserklæring "When I'm Sixty-Four", samt selvfølgelig "Yesterday" fra albummet "Help", og dertil blev

Sylfiden. Det følte dengang besynderligt og gav desuden betonben. På selve forestillingsdagen blev værket pudset af i prøvesalen og på scenen. SiljaSchandorff husker: "John var meget sød ved Peter, og på en vis måde provokerende og superhård ved mig. Han blev ved med mentalt at prikke mig i siden. Det var ikke specielt sjovt, men

Programmer fra H.M. Dronning Margrthes 50 års fødselsdag og fra Tillykke Bournonville i anledningen af hans 200 års fødselsdag samt VIP-kort fra en optrædende fra gallaforestillingen aftenen før Frederiks og Marys bryllup.

der skabt en duet med en brise af sylfidesvæv og charmerende kvindelighed i modspil til drenget kækhed og popvrid, hvor Silja Schandorff var knitrende cool og feminin, mens Peter Bo Bendixen var lækker og sexet i sine 1960'er-jeans. Om værket har John Neumeier udtalt: "Mit første møde med Det Kongelige Teater var i påsken 1963. Jeg kom som ung danser fra London for at studere med Vera Volkova. København var i forårsstemning, ligesom jeg var i mit forår som danser. Jeg fik det forår et meget tæt og personligt forhold til Den Kongelige Ballet og til Bournonville. Det var også omkring 1963, at fænomenet The Beatles kom frem og prægede tiden og mig. I min bevidsthed blander indtrykket af Bournonville og The Beatles sig. Derfor har jeg skabt denne ballet til Beatles-musik i en collageform, der blander Bournonvilles stil med typiske træk fra min stil." Om de fem hektiske prøvedage i Hamborg har Silja Schandorff fortalt, at hun og Peter Bo Bendixen blev bedt om at danse Bournonville til Beatles; først en solo fra *Napoli*, så noget fra *Kermessen i Brügg*, inden Neumeier fik idéen til

jeg kom ud i noget, hvor jeg fik hevet noget frem i mig selv, og hvis det ikke var sket, var jeg nok gået hen og blevet mere distanceret. Bagefter var John rigtig glad – og jeg fik lavet alle de fire faser efter at være blevet drevet ud på overdrejet." Egentlig skulle værket blot have været opført denne ene gang, men var fra dag ét en succes og er siden hen danset på det gamle Hofteater, på scener i Kina, på Pariseroperaen og under åben himmel i den danske sommeraften. 1963: *Yesterday* kom således med rundt i landet til Danske Sommerballet i såvel 2006 og 2008 samt til Ballet – made in Denmark's program på Stærkassen i august 2008. I 2008 var Silja Schandorffs partner Sebastian Kloborg, der var kæd og drenget, forstyrret af hormoner og med nok i sig selv. Og dog – han blev betaget af den under-skønne, luftige sylfide. At han var sylfidens udvalgte, overraskede ham et kort øjeblik, og han lod sig nemt lokke og udfoldede hende fra uskyldig sylfide til sensuel kvinde. Spørgsmålet var blot om forholdet var bæredygtigt i længden – will you need me, will you still feed

me, when I'm sixtyfour – mens de to dansere på bedsteborgerlig vis iført hat gik arm i arm, nobelt og med et twist af klovneri. Og til tonerne af "Yesterday" valgte han – moderniteten til trods – at løbe sin vej væk fra sin skønne sylfide.

Terrorangrebet på World Trade Center
Den 11. september 2001 gik en chokbølge igennem hele den vestlige verden, da to passagerfly fløj direkte ind i World Trade Centers tvillingetårne i New York og derudover et fly, der ramte det amerikanske forsvarsministerium Pentagon i Washington DC. Hamborg Balletten var lige efter på gæstespil i København, og en programændring blev derfor hurtigt besluttet, således at helaftensballetten *Messiah* blev opført som en mindeforestilling den 18. september 2001, hvilket blev en yderst bevægende aften til ære for ofrene for terrorangrebet.

Kronprinsparrets bryllup
Aftenen før kronprinsparrets bryllup i 2004 var der festforestilling i Det Kgl. Teater. Programmets omdrejningspunkt var selvfølgelig kærlighed og havde et klart moderne udtryk, og hvori Neumeier var repræsenteret med to værker. Først var det balkonscenen fra *Romeo og Julie*, hvor den unge, stærke forelskelse og kærlighed blev danset af den australske solodanserinde Margaret Illmann og den danske solodanser Mads Blangstrup. Aftenens andet Neumeierværk *A wedding gift* var skabt til anledningen og til musik af hiphop-gruppen Outlandish, der optrådte live og sammen med Det Kgl. Kapel. Ægteparret Marie-Pierre og Kenneth Greve dansede en pas-de-quatre sammen med Thomas Lund og Morten Eggert, og værket skabte tydeligvis begejstring i kongelogen.

Tillykke Bournonville! 200 års fødselsdagsgalla
Den 21. august 2005 var der i anledning af August Bournonvilles 200 års fødselsdag en gallaforestilling på Det Kgl. Teater. Og igen var John Neumeier bidragsyder til festlighederne; denne gang dog med en allerede kreeret koreografi fra *Kameliadamen*, nemlig en af de store, vildt lidenskabelige pas-de-deux'er, hvor Lucia Lacarra som Marguerite Gautier og Lloyd Riggins som Armand Duval var gribende, og hvor hun kastede sig fortvivlet for fødderne

af sin unge elsker, mens pianist Julian Thurber leverede smertefyldt Chopinakkompagnement. En pas-de-deux som viste John Neumeier som en historiefortæller af de helt store.

H.C. Andersen fyldte også 200 år i 2005
John Neumeier har modtaget et væld af ordener og æresbevisninger, blandt andet er han Ridder af Dannebrog. Uden tvivl er han taknemmelig for denne anerkendelse, så da H.C. Andersen i 2005 fyldte 200 år, og Neumeier i den anledning skabte sin *Den lille Havfrue* var det med en tilegnelse til Hendes Majestæt Dronning Margrethe II af Danmark – i dyb beundring. I sin version af *Den lille Havfrue* flettede Neumeier en digter ind i historien, og denne digter var utvivlsomt H.C. Andersen selv, ligesom et foto blev føjet ind i historien. På dette foto sås Henriette og Edvard (Collin), som i virkelighedens verden var Andersens store, livslange og umulige kærlighed. Neumeier fik således elegant både fortalt det traditionelle eventyr om havfruen, der higer efter prins og for hans skyld lader sin hale udskifte med menneskelige ben, men fik samtidig også vist havfruen og digteren som hinandens spejlbilleder. De var hinandens skygger, begge forladt

af den de elskede højst. Modigt søgte de mod en ny verden. Om balletten har John Neumeier udtalt: "Jeg tror, at *Den lille Havfrue* repræsenterer en form for kærlighed og en situation, som i sin ekstremitet er enestående i litteraturen. Jeg kender ikke nogen anden historie med en så høj grad af kærlighed. Det er en kærlighed, der er så stærk, at man forlader sin egen verden, den verden, i hvilken man kender kærligheden, og i hvilken man er smuk – for at blive en hjælpeløs, ubrugelig ting i en anden verden. Drevet eller trukket dertil af kærlighed, men uden at forstå, at min aktive kærlighed på ingen måde gør gengældelse nødvendig. Den verden, hvor jeg hører til, hvor jeg er naturlig, hvor jeg er smuk, forlader jeg for at anbringe mig selv i en verden, hvor jeg er latterlig. Havfruen ofrer sin essens, hele sin verden, og det er det største offer, man kan bringe. Desuden udholder hun stor smerte. Jeg tror, at *Den lille Havfrue* er meget selvbiografisk. H.C. Andersen følte, at han kom fra en anden verden, at han ikke hørte til i denne verden, ikke blev accepteret i denne verden og ikke fik kærlighed eller blev seksuelt fuldblyndet i denne verden. Jeg ville prøve at væve de aspekter af hans liv sammen med selve historien. Så vidt som jeg nu kan fortælle den i

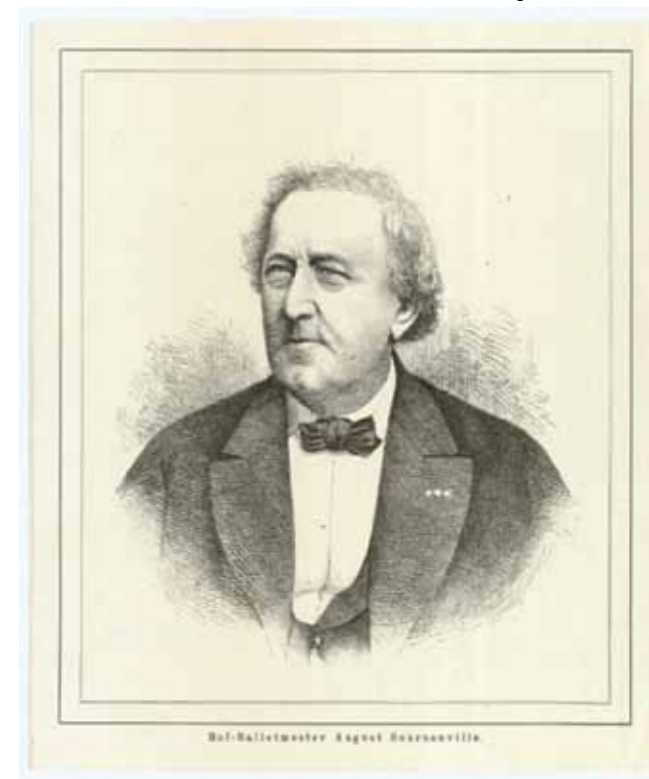
dans." Og Neumeier fortsatte: "Havfruen er skabt af længsel. Da Digteren mindes Edvards og Henriettes bryllup, og hans tåre falder i havet, følger vi den tåre ind i et hav af minder og fantasier. På bunden af det hav bliver hans længsel efter Edvard til den lille Havfrue. Hun er sensuelt forelsket i Prinsen, ligesom Digteren er det i Edvard. Så Prinsen har en dobbelt funktion." Men ét er tanker bag historien og idéen om udtrykket, dertil kommer også danserne. Neumeier tror på det levende teater, hvor danserne er med til at forme værket. Derfor er situationen også særlig, når et værk skabes til et kompagni og ikke er et allerede kreeret værk, der blot overtages og indstuderes. Men Neumeier betoner også, at det er interessant at komme tilbage efter et halvt år og se, hvordan værket har udviklet sig. "Så kan jeg rette ting – og det gør jeg også. Det er derfor, jeg har mit eget kompagni!" Og derfor er *Den lille Havfrue* nok et værk, der blev skabt til Den Kgl. Ballet i anledning af den andersenske runde fødselsdag, men det blev også et værk, der i dag er en smule anderledes, når det danses i Hamborg af Neumeiers eget kompagni.

Fotografi af Hans Christian Andersen fra 1869

Neumeier & København

Hof-balletmester August Bournonville

For langt og for kompliceret

af Ole Nørlyng (ballethistoriker m.m.)

John Neumeiers koreografiske værk er langt fra blevet mødt med entydig begejstring. Selv hans mesterværker kan få visse til at gløde af irritation.

Jeg husker det, som var det i går. Selvom jeg var kommet i god tid, kunne jeg overhovedet ikke nå det. Handlingsreferatet i programmet – ja, det var selvfølgelig på tysk – var meget langt og yderst indviklet. Jeg var kørt af sporet fra starten. Alt for mange navne og referencer. Jeg havde ikke en chance, og balletten "Artus Sage" (1982) er aldrig gået hen og blevet en af mine Neumeier balletter.

Aldrig ligegyldigt

John Neumeier er en kunstner, der ikke er bange for at gå til yderligheder. Det er nødvendigt at falde igennem en gang imellem, hvis man ellers vil finde ud af, om isen kan bære. Holder man sig udelukkende til de sikre opskrifter i den godt gennemprøvede kagebog, bliver resultatet da altid spiseligt. Men det forudsigelige ligger lige bag ved

og lurer med truslen om kedsomhed. Neumeier kender selvfølgelig alverdens kagebøger. Han har dem stående i sit store bibliotek, og han har som også læst dem. Alligevel lægger han dem på hylden for i stedet at afprøve nye muligheder. Afveje, vildveje – vejkryds!

Det er det, der gør ham så spændende, og det er også det, der gør, at nogle gange er det bare for langt og for kompliceret. Men det er aldrig ligegyldigt.

Det var i 1985

Mit første mere personlige møde med koreografen John Neumeier fandt sted i forbindelse med sådan en "for langt og for kompliceret" ballet. Det var i 1985. Den Kongelige Ballet havde på grund af ombygning af Gamle Scene været henvist til Tivolis udmærkede koncertsal. Nu skulle balletten tilbage til det gamle hus, der unægtelig lugtede af ny ma-

ling og af en sceneteknik, der drillede. Den dengang 43-årige John Neumeier var blevet kørt i stilling som den, der skulle skabe en sensation af en stor ny åbningsballet på Gamle Scene med verdenspremiere den 2. november 1985.

Vi kendte og beundrede alle John Neumeier for de to tidlige Shakespeare balletter "Romeo og Julie", der første gang blev danset på Kongens Nytorv i 1974, og den ligeledes så mesterlige "En Skærsommernatsdrøm", der havde været en del af repertoiret siden 1980. De første meldinger om den ballet, vi havde i vente, kom i april måned 1985. Frank Andersen, der netop var blevet udnævnt til ny balletmester, havde været i Hamborg til urpremiere på Neumeiers nyeste opus "Othello" – og i den forbindelse skulle brikkerne været faldet på plads. John Neumeier ville arbejde videre med Shakespeare – han havde

Odysseen. Hamburg Ballett. Ballet af John Neumeier. Dansere: Ensemble. Foto: Holger Badekow

også en "Som Man Behager" på bedding – og denne gang skulle det være "Hamlet". Teaterchef Henrik Bering Liisberg var begejstret for udsigterne til en original "Hamlet" kreation skabt direkte til de danske dansere. Og Frank Andersen kunne slet ikke få armene ned. Det var som ikke, fordi jeg havde nogen særlig mening om den sag, blot slog det mig, at jeg aldrig havde hørt om en rigtig vellykket ballet skabt over den historie. "To be or not to be?" – hvordan danser man det? Robert Helpmann havde i 1942 forsøgt sig med en surrealistisk drømmevision af et "dance-drama", og lignende eksperimenter kunne man nok finde frem til. Men en virkelig Hamlet-ballet, der var lykkedes?

Othello

John Neumeier er en mand, der fordyber sig – og Shakespeare er en af de

forfattere, han har gennemlæst grundigt. Helt ned til den mindste detalje. For Neumeier handler det ikke bare om at kende sine klassikere. Det er et spørgsmål om at finde sig selv i værket. At forstå det på ny, og at give det en personlig tolkning. Således har enhver medvirkende i "Romeo og Julie" et navn. De er nogen!

I "Othello" gik han på strandhugst efter årsagen til, hvorfor en mand, der elsker en kvinde over alt på jorden, kan ende med at slå hende ihjel. Han fandt årsagen dels i mandens manglende evne til at se og erkende sig selv, dels i de elskendes forvildelse i forelskelsens bilde af den anden, der ulykkeligvis ikke stemmer overens med virkeligheden. Altså dobbelt blændværk. Og vel at mærke et uerkendt blændværk, hvorfor det var mere end let for den sygeligt jaloux Jago at nedbryde den

ellers så stærke Othello. En meget kompetent tolkning, der i forestillingen giver anledning til dels virkelighedens Desdemona, dels Othellos billede af Desdemona, og tilsvarende dels virkelighedens Othello, dels Desdemonas billede af Othello. Altså ikke to, men fire skikkelser, der skal holdes ude fra hinanden. Og til slut er der ikke to, der dør, men fire – først de "falske" billeder, og til slut som hos Shakespeare. Noget af et maraton, der – selvom det er indviklet – ikke forhindrer, at "Othello" er et mesterværk.

"Othello" er grusomhedens teater. Som en naturlig reaktion hos Neumeier efter det ætsende bad i det grusomme så meldte tanken om fænomenet "hævn" sig. Hvad er hævn? Skal man hævne? Hvorfor og hvornår? Og alt det er jo netop Hamlets problem. Efter "Othello" stod vejen så at sige åben for fordybelsen i "Hamlet".

Hamlet

Meget hurtigt fandt John Neumeier frem til, at hævnproblematikken egentlig er prækrysten. Hævn er ikke en etisk forpligtelse ifølge Kristus. Tværtimod. Her er det etisk rigtigt at tilgive. Og Neumeier er en engageret katolik. Men sådan er det ikke i Shakespeares "Hamlet". Dvs. Hamlet bør egentlig ikke foregå i den unge humanismes dage, hvor resterne af middelalderen kæmper med den fremtrængende "moderne" renaissance. Tiden og miljøet bør derimod være vikingernes hedenske sagtid, og det bedste billede, man kan danne sig som indre inspirationskilde, er Bayeux tapetet. Det var baggrund for, at John Neumeier placerede sin ballet "Amleth" i tiden op mod år 1000, og med Neumeier'sk grundighed fik han på Det Kongelige Teater en arkæolog med speciale i vikingetiden stillet til rådighed, så han

kunne få svar på så mange spørgsmål som muligt:

"Det er vigtigt for mig som koreograf at kende så mange detaljer som muligt af tiden, miljø og atmosfære," udtalte Neumeier dengang samtidig med, at han studerede alt fra helleristninger fra 2000 f.Kr. frem til vikingetidens dyrestil og ormeslyng.

Musikken skulle han også vide en masse om, også selvom kompositioner af den dengang 80-årige engelske komponist, Michael Tippett, var blevet udvalgt som grundlag for den aktuelle ballet. Det var her, at jeg kom ind i billedet. Dels ville han bare vide noget, dels havde han en idé om, at man tidligt i balletten skulle møde Hamlet – der nu hed Amleth – og Ofelia som børn, og at de i virkeligheden havde en fortid sammen som børnekærestere. Dette møde mellem børnene skulle ske i sang.

Nu var jeg også dengang balletbørnernes musiklærer, så jeg kom i sving. Først fandt jeg gamle lydoptagelser af lurerne fra Nationalmuseet frem, og dernæst præsenterede jeg ham for Danmarks ældste sang, der er noteret ned, nemlig "Drømte mig en drøm i nat". Den var heldigvis heller ikke sværere, end at de udvalgte børn lige kunne lære den.

I virkeligheden havde John Neumeier længe gået og arbejdet med Hamlet. Således havde han to Hamlet-koreografier bag sig. Først havde han skabt den amerikanske "Hamlet Connotations" til ABT i 1976, blandt andet danset af Baryshnikov og Erik Bruhn. Herefter kom et rent psykiatrisk tilfælde i Hamborg, hvor Neumeier gennearbejdede sine tanker omkring Hamlets galskab. Det med fortiden og forhistorien lå hele tiden og plagede John Neumeier.

"Jeg er interesseret i kommunikation

gennem bevægelser," fortalte Neumeier, "men i bevægelser kan man kun kommunikere nutiden. Man kan ikke som i et skuespil fortælle, hvad der er gået forud. Derfor er "Hamlet" vanskelig at omplante til ballet. For det første fordi dramaet er afhængigt af fortiden. Det hele handler jo om, hvad der er sket... Man forstår kun Hamlets konflikt, hvis man ved, hvad der er gået forud, og i dans er det umuligt at få fortiden frem." Dette problem måtte løses, hvorfor John Neumeier gav sig til at forske i forhistorien. Det vil sige, han læste såvel Oehlenschläger som Saxo Grammaticus og Belleforest. Efterhånden fik han gravet sig frem til kongesønnen fra Mors, Amled, og længere og længere væk fra Shakespeares prins fra Helsingør. Sagtidens broderstridigheder og krigene mellem Norge og Danmark kom til at betyde mere og mere. Forhistorien kom til at fylde mere end halvdelen af balletten, og man skal være forsigtig med at lade forhistorien være længere end selve historien. Tilmed var forhistorien umådelig indviklet, og mange lange krigsscener er nu mere velegnede i en tju bang action film end i en meget alvorlig ballet.

Det var bestemt ikke fordi, der ikke var endog særdeles stærke og smukke partier i den nye ballet. Således var det bevægende til sidst at se og forstå hævnens og hævnens pris. Balletten sluttede med, at Amleth dræbte sin farbror, Fenge, hvorefter han gav kronen til den norske Fortinbras. Endelig var Amleth fri og herre over sit eget liv, men prisen havde været høj. Han havde fuldført hævnens, som faderen og datidens kulturelle konventioner pålagde ham, men han havde også mistet kærligheden, idet Ofelia lå død for hans fødder. Blandt højdepunkterne var de oplagte kærlighedsmøder mellem de unge, ligesom den psykologisk dydbørende Neumeier fik noget helt fantastisk hårrejsende ud af scenerne med faderens ånd og i skildringen af den vanvittige Ofelia. Øjeblikke, hvor man spurgte sig selv, hvorfra Neumeier havde hentet disse bevægelsessyner.

Men Det Kongelige Teater fik ikke den glæde af Neumeiers nye kreation, man havde håbet på. Balletten kom kun til at gå relativt få gange. De musikalske valg betød, at en ekstra ombygning af orkestergraven var nødvendig, idet en

trippelkoncert af Tippett foreskrev en vindmaskine. Jo, den gav en helt usædvanlig og meget suggestiv lyd af ånde-dræt og sukken – men den var ikke nem at placere i den udvidede grav. Også her blev det for kompliceret.

Odysseen

Så gik det trods alt bedre, da Frank Andersen anden gang tiltrådte som balletmester i 2002. Også her var trumfkortet en ny ballet af John Neumeier. Det var dog ikke en verdenspremiere. John Neumeier havde oprindeligt skabt balletten "Odysseen" efter Homers epos i 1995; alligevel fik vi noget for pengene.

"Odysseen" er ikke sådan lige at koge ned til en ballet af almindelige dimensioner. "Ti års omflakken, ti års hjemrejse, ti års healing efter ti års krig!" Her var det en forudsætning, at publikum havde såvel forkundskaber som tålmodighed med hjemmefra. Det var noget nær en nødvendighed at kunne sin Homer. Ak ja – jeg så mange teatergæster udvandre – fordi de ikke fattede en brik. Selv sad jeg naglet fast ved de billeder, Neumeier fik skabt. Som Mette Bødtcher, der dansede den forførende skønne Kalypso, som holder Odysseus fanget i syv af de ti år, hans hjemrejse varer, sagde dengang: "Det er fantastisk at være med i en ballet, der kræver både tanke og teknik..." Og tålmodighed, fristes man til at sige.

Stor teatermand og tænker

Som hos Wagner lønner det sig at give sig hen. Neumeier er både en stor teatermand og en betydelig tænker. Det kan være meget langt og meget kompliceret. Men John Neumeier er altid i stand til at føre os frem til en afslutning, der giver det hele mening. Også selvom ikke alle balletter er lige vellykkede.

FAKTA

Litteratur:

Programmer fra Othello, Amleth 1985 og Odysseen 2002, Det Kongelige Teater. Programbøger fra Hamburger Ballett-Tage. Modspil, Romantikens genkomst? April-juni 1986, Interview med John Neumeier ved Ole Nørlyng. Avisudklip, interviews, forhåndstale, anmeldelser. Erik Aschengreen: Der går dans Det Kongelige Teater 1948-1998. Gyldendal 1998.

Othello. Hamburg Ballett. Ballet af John Neumeier. Dansere: Anna Laudere og Thiago Bordin. Foto: Holger Badekow